

Aspecte practice privind protejarea programelor pentru calculator - Studii de caz-

4 octombrie 2016

1. Precizari generale. Modalitati de protejare

- In dreptul romanesc, programele pentru calculator sunt protejate, ca regula, prin umbrela drepturilor de autor (conform Legii nr. 8/1996);
- Protectia prin intermediul drepturilor de autor este prezumata de lege in favoarea celui care a adus pentru prima data opera la cunostinta publica.
  - Legea nu impune necesitatea indeplinirii vreunei formalitati pentru existent protectiei programelor pentru calculator.
  - Inregistrarea la ORDA este, totusi, importanta ca mijloc de dovada a existentei si continutului dreptului de autor.
  - Protectia se naste concomitant cu actul de creatie
- Pot fi protejate prin intermediul brevetului de inventive asa zisele "computer implemented inventions", adica acele inventii a caror implementare implica folosirea unui computer, a unei retele de computer sau a altui echipament programabil

2. Titularii drepturilor de autor asupra programelor pentru calculator

- In ceea ce priveste salariatii unei societati:
  - Drepturile patrimoniale de autor asupra programelor pentru calculator, create de unul sau de mai multi angajati in exercitarea atributiilor de serviciu sau dupa instructiunile celui care angajeaza, apartin acestuia din urma (in lipsa unei clauze contrare in contractul individual de munca).
  - Din contractul individual de munca si din fisa postului trebuie sa rezulte neechivoc ca in atributiile angajatului intra dezvoltarea de programe de calculator.
- In ceea ce priveste colaboratorii (persoane fizice sau juridice) care creeaza software pentru societate, regula generala este ca acestia creeaza in temeiul unui contract de comanda – ceea ce presupune in mod esential ca dreptul de autor va apartine societatii care a comandat respectivul software.
- Clauzele contractelor incheiate cu acestia trebuie sa reflecte in mod evident caracterele juridice ale contractului de comanda.

3. Studiu de caz. Modificarea fara drept a codului sursa (1)

! In cadrul societatii A, X – salariat si asociat - a creat si dezvoltat alaturii de colegii sai un program software. Societatea A a fost preluata de noi asociati, X parasind societatea si infiintand o societate noua, B.

Prin intermediul societatii B, X abordeaza clientii societatii A in scopul asigurarii serviciilor de mentenanta si dezvoltarii programului software implementat de societatea A in cadrul acestor clienti.

Conform contractelor incheiate, clientii nu aveau acces la codul sursa al programului, nici nu puteau face modificari asupra acestuia.

3. Studiu de caz. Modificarea fara drept a codului sursa – aspecte teoretice (2)

- Jurisprudența instanțelor românești (în linie cu precedentele celor din SUA) a conturat următoarele criterii pentru dovada încălcării drepturilor de autor privind programele de calculator:
  - (i) aratarea accesului paratului la codul sursa al programului protejat și
  - (ii) evidențierea asemanarilor dintre programele în conflict

(Tribunalul Iasi, decizie 2015).

- (iii) În plus, în speta de față este important de demonstrat că X este vinovat de efectuarea fără drept a modificărilor codului sursa *(ar putea fi invocat, de exemplu, că încălcarea survine chiar de la clienții societății A).*

! Prezumția dreptului de autor în favoarea societății A a fost confirmată prin înregistrarea anterioară la ORDA a programului în litigiu.

3. Studiu de caz. Modificarea fara drept a codului sursa – aspecte teoretice (3)

- **(i) Accesul la codul sursa**
  - **Codul sursa (traducerea unor parti din materialului de conceptie pregatitor intr-un limbaj de programare folosind regulile gramaticale ale acelui limbaj) – element protejat de legislatia romana (alaturi de codul obiect, materialul de conceptie pregatitor, manualele, programele de aplicatie, sistemele de operare etc.).**
  - **Dovedirea accesului la codul sursa este usor de facut mai ales pentru programele comercializate pe piata;**
  - **Instantele romane au statuat in mod constant ca nu exista incalcare a dreptului de autor in situatia decompilarii codului sursa (ceea ce este in linie cu jurisprudenta europeana, insa in contradictie cu jurisprudenta SUA).**
  - **Practic, nu constituie incalcare a dreptului de autor ipoteza in care un tert (e.g. dobanditor al unei licente de utilizare) analizeaza, studiaza si testeaza un program pentru calculator, pentru a reproduce functionalitatea sa într-un program nou.**

3. Studiu de caz. Modificarea fara drept a codului sursa – aspecte teoretice (4)

- **(ii) Asemanarea dintre produsele in conflict**
  - **“dovedirea similaritatii substantiale” este provocarea majora a spetelor de incalcare a drepturilor de autor asupra programelor de calculator;**
  - **Asemanarile/similaritatile trebuie sa fie de asa natura incat sa fie explicate prin copiere si nu ca urmare a coincidentei, crearii independente sau o sursa comuna anterioara;**
  - **Cea mai folosita metoda la nivel mondial pentru observarea similaritatilor este asa zisul “Altai test” [Computer Associates International Inc. vs. Altai Inc, 1992] ce presupune primordial separarea elementelor neprotejabile ale programului (idei, elemente determinate de eficienta sau factori externi sau preluati din practica publica) si apoi compararea a ceea ce a ramas cu programul ce incalca drepturile de autor;**
  - **Componentele programelor de calculator sunt clasificate de jurisprudenta in literal (cod sursa, cod obiect) si non literal (structura, succesiune, organizare precum si alte elemente determinate de interactiunea codului cu partea hardware si sistemul de operare); incalcare a dreptului de autor, presupune copierea fie a elementelor literal, fie a celor non literal**

3. Studiu de caz. Modificarea fara drept a codului sursa – aspecte teoretice (5)

- **Dovedirea similaritatilor dintre programele de calculator se face pe baza unei expertize judiciare – expertul desemnat de instanta verificand cele doua programe in discutie;**
- **In practica instantelor americane, pe langa testul Altai au mai fost folosite alte metode de analiza/comparare a programelor de calculator in discutie, precum “metoda iterativa”;**
- **In cadrul acestei metode, pentru dovedirea incalcarii dreptului de autor, trebuia dovedit ca programul de calculator al paratului repeta/reia sau dupliceaza parti importante sin programul protejat**

3. Studiu de caz. Modificarea fara drept a codului sursa.

Concluzii (6)

- **Este recomandata inserarea unor clauze de non-compete si confidentialitate in contractele incheiate cu salariati/colaboratori care dezvolta programe pentru calculator, atat pe durata respectivelor contracte cat si post executare**
- **De asemenea, este important ca in contractele incheiate cu acestia sa se specifice clar ca au avut acces la codul sursa al programului dezvoltat – astfel incat punctul (i) de mai sus sa fie usor de probat in instant;**
- **Este important ca in contracte de livrari/prestari servicii IT sa existe non solicitation clauses;**
- **Trebuie sa existe o cat mai stricta evidenta a depunerii codurilor sursa la ORDA sau client/beneficiari (pentru cazurile de urgenta in situatia remedierilor, etc) pentru a avea o evidenta stricta a persoanelor care au avut acces la acel cod sursa**

4. Opere derivate si programele de calculator. Studiu de caz

- **Societatile Y si Z sunt titularele unor programe de calculator; in vederea livrarii unor servicii catre compania X, cele doua companii IT au incheiat un contract de asociere (produsele IT livrate de compania Y aveau nevoie de softul companiei Z pentru implementare;**
- **In cadrul contractului de asociere s-a precizat ca fiecare societate isi pastreaza drepturile de proprietate intelectuala asupra propriilor produse, fiecare acordandu-si un drept de licenta reciproc asupra programelor folosite;**
- **Pe parcursul implementarii solutiei livrate companiei X, societatea Y a modificat programul companiei Z astfel incat sa poata acorda singura mentenanta asupra acelu produs, astfel incat compania Z a fost eliminat treptat din proiect.**
- **Societatea Y s-a aparat sustinand ca programul rezultat in urma modificarilor programului companiei Z este unul nou, in fapt o opera derivata dezvoltata in baza licentei.**

4. Opere derivate si programele de calculator. Studiu de caz

- **Intrebarea esentiala este – poate o licenta cu titlu general permite utilizatorului sa dezvolte/creeze o opera derivate fara acordul expres al titularului programului de calculator initial?**
- **In SUA dar si Germania sau UK exista mari dezbateri daca relizarile de opere derivate constand in combinari de soft-uri sunt premise fara acordurile exprese ale titularilor, in conditiile in care majoritatea EULA (end user license agreements) folosite de companiile producatoare de software sunt eliptice in aceasta privinta.**
- **In jurisprudenta nu a existat o abordare unitara, mergandu-se de la drepturile titularului drepturilor de autor a controla strict ce poate fi dezvoltat cu programul sau, pana la teorii ale epuizarii dreptului, riscurile monopolului asupra pietei IT, concurentei neloiale etc.**
- **In acest context au aparut “clean room procedures” precum si free software /open source programs (distribuite sub principiile GPL – General Public License)**

4. Opere derivate si programele de calculator. Studiu de caz

- **OSS (open source software) prezinta dou principale categorii de riscuri:**
  - **riscuri legate de restrictiile licentei acordate in conditiile GPL;**
  - **Riscuri legate de incalcare drepturilor de autor (a se vedea speta SCO vs IBM in legatura cu programul Linux).**

Cristian Popescu

cristian.popescu@pnsa.ro

POPOVICI NIȚU STOICA & ASOCIAȚII
239 Calea Dorobanți, 6th Floor
Bucharest, 1st District
Postal Code 010567, Romania
www.pnsa.ro